Μέγας Φώτιος: Μια μεγάλη πνευματική μορφή τής Εκκλησίας μας (Λάμπρος Κ. Σκόντζος, Θεολόγος)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 6 Φεβρουαρίου, 2024

Στις 6 Φεβρουαρίου εορτάζει η Εκκλησία μας τη μνήμη του **Μεγάλου Φωτίου**. Πρόκειται για μια σπουδαία **εκκλησιαστική προσωπικότητα**, ο οποίος έχει λάβει δικαίως τον σπάνιο τίτλο του μεγάλου. Επίσης δεν θεωρείται μεγάλος μόνο από την Εκκλησία, αλλά και από την ιστορία, διότι συγκαταλέγεται στους **ξεχωριστούς πνευματικούς φάρους της ανθρωπότητας**.

Γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη το 810 μ. Χ. από πλούσιους και ευσεβείς γονείς, τον Σέργιο και την Ειρήνη, οι οποίοι ανήκαν στις τάξεις των ορθοδόξων υπερασπιστών των Αγίων Εικόνων. Έλαβε σπουδαία κλασική και θεολογική μόρφωση στα ονομαστά πανεπιστήμια της Βασιλεύουσας. Μάλιστα μετά τον θρίαμβο της Ορθοδοξίας, την αναστήλωση των Ιερών Εικόνων από την αγία Θεοδώρα την Αυγούστα και τον υιό της Μιχαήλ Γ΄ (842-867), το 842 ο Φώτιος ανήλθε με την αξία του σε υψηλά πολιτικά αξιώματα. Το 858 μετά την απομάκρυνση του πατριάρχη Ιγνατίου από τον πατριαρχικό θρόνο της Κωνσταντινουπόλεως ο αυτοκράτορας πρότεινε να ανέβει ο Φώτιος, ο οποίος είχε αναδειχθεί ως ενάρετος και συνετός άνδρας. Παρά τις αρχικές αντιρρήσεις του δέχτηκε να εισέρθει στον ιερό κλήρο. Σε μια εβδομάδα έλαβε και τους τρεις βαθμούς της ιεροσύνης. Η χειροτονία του ως επίσκοπος και η ενθρόνισή του στον πατριαρχικό θρόνο έγινε τα Χριστούγεννα του 858.

Ο Φώτιος από τις πρώτες κιόλας μέρες άρχισε την αναδιοργάνωση της Εκκλησίας και το κλείσιμο των πληγών της που είχε ανοίξει η εκατονταετής εικονομαχική έριδα (726-842). Καλώντας άξιους συνεργάτες αγωνίστηκε για την πνευματική ανόρθωση των πιστών και την ιεραποστολική αποστολή της Εκκλησίας, η οποία είχε αναστείλει η λαίλαπα της εικονομαχίας. Άρχισε από τον εκχριστιανισμό των Βουλγάρων, τους οποίους μετέβαλε ταυτόχρονα και σε φίλους του βυζαντινού κράτους. Ανέθεσε στους δύο σπουδαίους θεσσαλονικείς αδελφούς **Κύριλλο** και **Μεθόδιο** να μεταβούν στην Ευρώπη και να εκχριστιανίσουν τους λαούς της ανατολικής και κεντρικής Ευρώπης, οι οποίοι ήταν ακόμη ειδωλολάτρες. Αυτό σημαίνει πως **πραγματικός φωτιστής της Ευρώπης είναι ο Μέγας Φώτιος**!

Στον μορφωτικό και παιδευτικό τομέα υπήρξε πρωτοπόρος για την εποχή του. Πίστευε με όλη τη δύναμη της ψυχής του ότι η παιδεία και η μόρφωση είναι απαραίτητα στοιχεία του ανθρώπου για **να μεταστοιχειωθεί σε πνευματική οντότητα**. Μάλιστα θεωρούσε ότι η χριστιανική πίστη και ευσέβεια θα πρέπει να επικουρούνται από τη μόρφωση και τη γνώση ώστε ο χριστιανός να μην υστερεί έναντι του μη χριστιανού. Η χριστιανική πίστη συνδυασμένη με την «θύραθεν» παιδεία δημιουργεί άρτιες προσωπικότητας και υψηλά πολιτισμικά ιδεώδη. Γι' αυτό και ίδρυε παντού σχολεία, στα οποία διδάσκονταν όλες οι γνώσεις και οι επιστήμες. Το πιο ονομαστό σχολείο που ίδρυσε είναι το περίφημο πανεπιστήμιο της **Μαγναύρας** στην Κωνσταντινούπολη, όπου κλήθηκαν να διδάξουν οι πιο ονομαστοί δάσκαλοι της οικουμένης. Ο Φώτιος ήταν ένας από αυτούς ο οποίος δίδασκε φιλοσοφία σε αυτό για πολλά χρόνια, παράλληλα με τα ποιμαντικά του καθήκοντα.

Ο Φώτιος έτρεφε μεγάλη αγάπη για τα κλασικά γράμματα και εκτίμηση για τους αρχαίους Έλληνες φιλοσόφους και συγγραφείς και γι' αυτό είχε βάλλει ως στόχο να διασώσει την αρχαιοελληνική πνευματική κληρονομία, την οποία θεωρούσε και δική του κληρονομιά. Ανέθεσε σε μοναχούς καλλιγράφους να αντιγράφουν και να διαδίδουν τα αρχαία συγγράμματα και να εμπλουτίζουν τις βιβλιοθήκες. Ο ίδιος ανέλαβε το τιτάνιο έργο να διασώσει σε επιτομή τα σπουδαιότερα έργα των αρχαίων στο περίφημο και μοναδικό στην ιστορία, έργο του: **«Μυριόβιβλος»**. Στο έργο αυτό έχουν διασωθεί τα πιο σπάνια έργα των αρχαίων. Μάλιστα βεβαιώνουν οι ειδικοί πως αν ο Φώτιος δεν μας άφηνε την **«Μυριόβιβλό»** του οι γνώσεις μας για τους αρχαίους συγγραφείς θα ήταν φτωχή. Δε θα γνωρίζαμε καν την ύπαρξη κλασικών έργων, ούτε καν τους συγγραφείς τους χωρίς αυτή!

Όμως οι μεγάλοι άνδρες αντιμετωπίζουν και μεγάλες προκλήσεις και έχθρες. Έτσι και ο Φώτιος πέρασε μια ταραγμένη ζωή. Οι «ιγνατιανοί» κατέφυγαν στον πάπα της Ρώμης Νικόλαο για να καταγγείλουν τον Φώτιο για αντικανονικές ενέργειες. Ο πάπας (ο οποίος ήταν ακόμη ορθόδοξος) βρήκε αφορμή για να επέμβει στα πράγματα της Ανατολής απαίτησε να του αποδοθούν κτήσεις που του είχαν αφαιρεθεί. Ζήτησε να καθιερωθεί υποχρεωτικά η λατινική γλώσσα στη λατρεία των εκκλησιών που ίδρυσαν οι βυζαντινοί ιεραπόστολοι στην Ευρώπη και φυσικά απαίτησε την αποκατάσταση του Ιγνατίου. Ο Φώτιος κατάλαβε ότι όλα αυτά ήταν προσχήματα και γι' αυτό προχώρησε στην καταδίκη της αιρέσεως του **filioque** (εκπόρευση του Αγίου Πνεύματος και εκ του Υιού) και κατάγγειλε τις αντιεκκλησιαστικές ενέργειες του πάπα. Τελικά ο πάπας αφόρισε τον Φώτιο το 863 και ο Φώτιος αναγκάστηκε να κάμει το ίδιο, συγκάλεσε σύνοδο το 867, με την οποία αναθεμάτισε και καθαίρεσε τον πάπα **Νικόλαο.** Αυτό είναι το πρώτο λεγόμενο «σχίσμα επί Φωτίου».

Το 867 από το νέο αυτοκράτορα **Βασίλειο Α΄** απομακρύνθηκε από το θρόνο και εξορίστηκε. Επανήλθε το 879 στο θρόνο για να απομακρυνθεί και πάλι το 886. Κοιμήθηκε στις 6 Φεβρουαρίου του 893, αφού είχε συμφιλιωθεί με τον Ιγνάτιο και

είχε αποκατασταθεί το σχίσμα με την Εκκλησία της Ρώμης. Η Εκκλησία τον ανακήρυξε άγιο και μέγα για το μεγάλο έργο του. Η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος τον θεωρεί προστάτη της και εορτάζει με λαμπρότητα την ημέρα της μνήμης του.

Αξίζει να σημειώσουμε πως ο Μέγας Φώτιος και το έργο του είναι εξαιρετικά επίκαιρο για την εποχή μας. Ο σύγχρονος οικουμενιστικός οίστρος τείνει να ισοπεδώσει την ορθόδοξη παράδοσή μας και να νοθεύσει την εκκλησιαστική μας αυτοσυνειδησία. Ο οικουμενισμός κατόρθωσε να περάσει την αιρετική εκκλησιολογική κακοδοξία ότι η Ορθόδοξη Καθολική Εκκλησία μας δεν είναι η Μία Αγία Καθολική και Αποστολική Εκκλησία του Χριστού, αλλά μέρος της, αφού, κατ' αυτόν, «εκκλησία» είναι και η πανσπερμία των αιρετικών ομάδων, από τον παπισμό, έως και τις εσχατιές του προτεσταντισμού! Μελετώντας το έργο του Μεγάλου Φωτίου, δεν αφήνονται τέτοια περιθώρια από τον θεοφόρο άνδρα! Η Εκκλησία, κατ' εκείνον, είναι μία και αδιαίρετη, όπως το Σώμα του Χριστού. Οι σχισματικοί και οι αιρετικοί είναι εκτός της Μιας Εκκλησίας. Ο σύγχρονος όρος **«Εκκλησίες»** και **«ένωση Εκκλησιών»** είναι ορολογία άγνωστη στον άγιο Φώτιο, αλλά κυριαρχεί ο όρος **«επιστροφή στην Εκκλησία»**. Ιδιαιτέρως ο Μ. Φώτιος, εμπνευσμένος από το Άγιο Πνεύμα, κατανόησε την αποστασία της δυτικής χριστιανοσύνης και προείδε τα σπέρματα της παπικής κατάπτωσης. Και γι' αυτό αγωνίστηκε σφοδρά για τη διάσωση της Ορθοδοξίας της Εκκλησίας και ο αγώνας του είναι αποτυπωμένος στο έργο και τις αποφάσεις της Η΄ Οικουμενικής Συνόδου της Κωνσταντινουπόλεως (879-880). Ο αγώνας του και η ιστορία τον δικαίωσε. Οι φόβοι του δυστυχώς επαληθεύτηκαν, αφού η δυτική χριστιανοσύνη οδηγήθηκε τελικά εκτός της Εκκλησίας και παραμένει εκτός ως τα σήμερα. Τρανή απόδειξη το μίσος των δυτικών κατά του Μεγάλου Φωτίου, τον οποίο, όχι μόνο δεν τον τιμούν ως άγιο, αλλά του προσάπτουν απίστευτες συκοφαντίες εδώ και δέκα αιώνες! Για μας τους Ορθοδόξους είναι (θα πρέπει να είναι) ο Μέγας Φώτιος, μαζί με τους άλλους μεγάλους Πατέρες της εποχής του και μετέπειτα **(Γρηγόριο Παλαμά, Μάρκο Ευγενικό, Γεώργιο Σχολάριο, Κοσμά Αιτωλό, Ιουστίνο Πόποβιτς,** κλπ), τα φωτεινά ορόσημα της Ορθόδοξης πίστης μας και της εκκλησιαστικής μας αυτοσυνειδησίας!